

**MRKICA, Josip (pisan i kao Josef Merchiza i Josip Mèrkica)
(Skradin, 11. ožujka 1825.-Šibenik, 30. studenog 1890.).**

1847. – đakon

1848. – zaređen za svećenika, župnik u Vodicama

1860. – kanonik

1870.-1889. – zastupnik u Dalmatinskom saboru

1879. – dekan kaptola

Šestorazrednu gimnaziju pohađao je u Zadru. Na njoj je maturirao školske godine 1841./1842. Teologiju je studirao 1844.-1847. pri središnjoj Bogosloviji za Dalmaciju u Zadru. Završio je s odličnim uspjehom iz svih predmeta, a za nagradu dobio je i 4 knjige za odlično svladan hebrejski jezik (4 knjige na hebrejskom jeziku i sanskrtu).

Prilikom primanja u kolegij sv. Augustina („Frintaneum“) u Beču zabilježeno je da govori ilirski, talijanski, latinski, francuski i nešto njemačkog. Poznavao je i služio se s čak 10 jezika.¹ Za đakona je zaređen 26. rujna 1847. U kolegij sv. Augustina („Frintaneum“) primljen je 5. siječnja 1848. Na Frintaneumu je studirao dogmatiku. Mrkica je isprva sam zaželio napustiti zavod zbog izbijanja revolucije, zbog čega ga je biskup pozvao natrag u Šibenik. Zatim je Mrkica nagovoren ostati u Frintaneumu, ali je biskup potvrdio da je Mrkica potreban u biskupiji. Stoga je 28. svibnja 1848. na poziv šibenskog biskupa napustio zavod.² Vratio se u Šibenik jer se već od 13. ožujka nije mogao koncentrirati na učenje, budući da je bio zastrašen.³ Iz kolegija je službeno otpušten 28. rujna 1848. godine.

Po svom povratku iz Beča bio je 25. siječnja⁴ 1848. posvećen za svećenika od strane šibenskog biskupa Ivana Berčića [Brčića] (1846.-1855.), koji mu je odmah povjerio na brigu

¹ Stošić, Krsto: Josip Mrkica, narodni preporoditelj i književnik., Hrvatska prosvjeta, 1931., str. 71 i Stošić, Krsto: galerija uglednih Šibenčana. Šibenik, 1936., str. 59. i Livaković, 2003., str. 31.

² Das Priesterkolleg St. Augustin „Frintaneum“ in Wien 1816 bis 1918, str. 131

³ Stošić, Krsto: Josip Mrkica, narodni preporoditelj i književnik., Hrvatska prosvjeta, 1931., str. 71 i Stošić, Krsto: galerija uglednih Šibenčana. Šibenik, 1936., str. 59. i Livaković, str. 331

⁴ Birin, Ante: Josip Mrkica „Uzor svećenik, znanja gojitelj, crkve i roda ljubitelj“ u: Vodički običajnik, ur. Tončika Cukrov, Grad Vodice i Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ Šibenik, 2008., str. 93-100, str. 93.

jednu od najvećih župa svoje biskupije, onu sv. Križa u Vodicama. Na službi u Vodicama ostao je punih dvanaest godina.⁵ Kao trajni spomen svoje službe u Vodicama Mrkica je iza sebe ostavio jedinstveni *Običajnik Župne Cerkve ss. Križa na Vodicach u Šibeničkoj biskupiji*.⁶ Šibenski biskup Petar Dujam Maupas imenovao ga je stalnim kanonikom šibenske stolne crkve 1860.⁷ U Šibeniku je Mrkica postao najbliži suradnik biskupa Ivana Zaffrona (1863.-1872.) koji ga je imenovao svojim savjetnikom. Skroman, odbio je nakon biskupove smrti ponuđenu mu biskupsku čast.⁸ Tijekom svoje službe u Šibeniku obavljao je čitav niz raznih crkvenih dužnosti pa je tako bio prosinodalni sudac, savjetnik ženidbenog suda te predstavnik i povjerenik za vjeronauk kod svih gradskih škola.⁹ Za vrijeme biskupovanja Antuna Josipa Fosca 1879., bila mu je udijeljena čast dekana kaptola. Umro je 30. studenoga 1890., a na izričit zahtjev svojih nekadašnjih župljana, koji su ga toliko voljeli i poštovali, pokopan je u Vodicama, u staroj župnoj crkvi sv. Križa na groblju. Nadgrobni natpis glasi: „Josip Mrkica kanonik dekan 1890“.¹⁰

Osim spomenutog Običajnika Mrkica je napisao nekoliko zbirki pjesama te stručnih radova. Igrom sudbine, njegova je najvrjednija pjesnička zbirka „*Vinac pisama*“ – koja je u listu šibenske biskupije pohvaljena riječima: „Kad ne bi pokojnik drugo, no samo Vinac sastavio, već bi bio mnogo zaslužio kod dobrog i učenog općinstva“ – nažalost izgubljena. Od stručnih radova najvažniji mu je svakako „*Odjek povijesti donje Dalmacije od Zrmanje do Cetine (1102.-1420.)*“ objavljen u Narodnom kalendaru Matice dalmatinske 1871.g. i „*Nacrt čovječjeg tijela*“, namijenjen učiteljima, a objavljen u Narodnom kalendaru za 1876.g. u kojem je po prvi put predstavljeno hrvatsko nazivlje pojedinih stručnih termina s područja anatomije. Napisao je i tiskao u Šibeniku 1889. molitvenik „*Vinac bogoljubnosti*“ (430 stranica).¹¹

⁵ Livaković, str. 331.

⁶ *Običajnik Župne Cerkve ss. Križa na Vodicach u Šibeničkoj biskupiji izvidio, odobrio i potvèrdio Presvitli i Prepoštovani Petar Dujam Maupas Šibenički Biskup*, Tiskom Demarchi-Rougier, Zadar, 1860. i Vodički običajnik, ur. Tončika Cukrov, Grad Vodice i Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ Šibenik, 2008.

⁷ Livaković, str. 331.

⁸ Folium dioecesanum 9, 12 (1890), 103.: Stošić 193, str. 71; Livaković, str. 331

⁹ Folium dioecesanum 9, 12 (1890), 103.: Stošić 193, str. 71; Livaković, str. 331

¹⁰ Birin, str. 99.

¹¹ Livaković, str. 331.

Veliku pažnju Mrkica je, osim toga, posvećivao skupljanju riječi. Skupljeno jezično blago kasnije je poslao fra Dragutinu Antunu Parčiću, kanoniku u crkvi sv. Jeronima u Rimu i leksikografu, koji ga je iskoristio prilikom pisanja svog hrvatsko-talijanskog rječnika: *Vocabolario slavo-italiano, compilato per cura di Carlo A. Parčić, Fratelli Battara, Zara, 1874.*¹² Mrkica je na svoju ruku, anonimno, dao tiskati *Molitvenik za katolička poslanstva*. Mrkica je Matici dalmatinskoj predložio tiskati Narodnu pismaricu, koja je postala njena najpopularnija knjiga, doživjevši sedam izdanja.¹³

Mrkica je koristeći svoj položaj školskog nadzornika i predsjednika školskog vijeća u šibenske škole uspio uvesti hrvatski kao nastavni jezik.¹⁴ Središnja osoba Narodne stranke u Šibeniku bio je Josip Mrkica. Osim što je sam pisao na hrvatskom jeziku i skrbio se za jezičnu baštinu, on je i na svaki drugi mogući način nastojao pridonijeti promicanju hrvatskog jezika – kako prevođenjem sa stranih jezika i zamjenom stranih (stručnih) termina hrvatskim riječima¹⁵, tako i poticanjem ustanova i pojedinaca da tiskaju i stvaraju djela na narodnom jeziku. Zahvaljujući njegovom zalaganju i trudu, austrijske su vlasti 29. siječnja 1866., dopustile osnivanje Narodne slavjanske čitaonice, čiji je on bio prvi predsjednik. Prigodom otvaranja čitaonice Mrkica je održao svoj programatski govor 28. veljače 1866., kada je istaknuo kako postoje oni “kojima se ovo društvo ne sviđa, pa okolo šapuću, da mi pod plaštem odgoja u slavenskom duhu, krijemo izvjesne težnje prema našoj braći s onu stranu Velebita. Ako oni pod ovom težnjom smjeraju na prirodnu sklonost, koju mi svi gajimo prema onima, s kojima smo vezani krvnom vezom, onda neka znaju, da nema snage, koja bi nas spriječila, ako bi tko pokušao nepravедno ovome prigovoriti, da volimo svoju braću s one strane Velebita, s kojom smo istog porijekla, iste povijesti, jednakih običaja i istovetnog jezika.”¹⁶ U borbi narodnjaka i autonomaša za kontrolu nad šibenskom općinom, Mrkica je za narodnu stvar pridobio Antu Šupuka, prvog narodnjačkog gradonačelnika Šibenika (1872.-

¹² Birin, Ante: Josip Mrkica „Uzor svećenik, znanja gojitelj, crkve i roda ljubitelj“ u: Vodički običajnik, ur. Tončika Cukrov, Grad Vodice i Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ Šibenik, 2008., str. 93-100, str. 96.

¹³ Birin, str. 96.

¹⁴ Maštrović, Vjekoslav: Jezično pitanje u doba narodnog preporoda u Dalmaciji Hrvatski narodni preporod u Dalmaciji i Istri : zbornik. Zagreb : Matica hrvatska, 1969., str. 236.

¹⁵ Badurina, Anđelko: Vodički običajnik, u Vodički običajnik, ur. Tončika Cukrov, Grad Vodice i Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ Šibenik, 2008., str. 11-30, str. 15.

¹⁶ Grabovac, Julije: Narodne čitaonice. Hrvatski narodni preporod u Dalmaciji i Istri : zbornik. Zagreb : Matica hrvatska, 1969., str. 205.

1903.), isprva zagriženog autonomaša, koji je 1867. predvodio demonstracije protiv don Mihovila Pavlinovića prilikom njegova posjeta gradu.¹⁷ Mrkicu su cijenili i politički protivnici – jedan od najistaknutijih prvaka autonomaške stranke Luigi Lapenna, toliko je cijenio svog školskog kolegu iz gimnazijskih dana da – unatoč svim političkim oprekama koje su ih dijelile – nikada s njime nije prekinuo prijateljske veze.¹⁸ Mrkica se nakon uspjeha narodnjaka u Šibeniku izravno uključio u politiku te je dva puta uzastopce bio biran za narodnoga zastupnika u Dalmatinskom saboru. Prvi put u mandatnom razdoblju 1876.-1883. kao zastupnik u kuriji gradova (Šibenik-Skradin) i potom od 1883.-1889. kao zastupnik u kuriji vanjskih općina (Šibenik-Skradin).¹⁹ Njegovom zaslugom je preuređeno šibensko Djetište, u koje je za učiteljice doveo sestre milosrdnice, pritom osobno vodeći nadzor nad odgojem djece, dok su na njegov poticaj gradske vlasti zasadile borik oko tvrđave sv. Mihovila, koji je po njemu i nazvan Mrkičin gaj.²⁰

Osnivanje zaklade za odgoj klerika sa šibenskog područja, u čiji je fond ušao i novac dobiven od prodaje dijela njegovih knjiga, te darovanje dijela svoje knjižnice gradskim školama i samostanu sv. Frane u Šibeniku – kako je to odredio svojom posljednjom voljom – bili su njegov posljednji dar gradu u kojem je proveo najveći dio svog života.²¹ Glasilo Narodne stranke *Narodni list*, ga je ispratilo riječima: „Umro u 66 godini, kanonik-dekan Stolne crkve Šibenske, predsjednik mjestnog školskog vieća, do lani zastupnik na saboru Kraljevine Dalmacije, broji se između najstarije i najzaslužnije pobornike hrvatskog naroda u Dalmaciji.“ Te: „Njemu imamo zahvaliti, ako junački Šibenik, između prvih naših gradova, slomi okove tudjinštine, i zagrlji dični hrvatski barjak.“²² Po Mrkičinim zaslugama za hrvatski jezik u nekrologu je stavljen uz bok s vođom Narodne stranke: „uz neprežaljenog Pavlinovića, Mrkica je bio između prvih, koji je u Dalmaciji hrvatsku knjigu, u novije doba, stao njegovati osobitim marom.“²³ O Mrkičinoj političkoj ulozi autor nekrologa je donio

¹⁷ Horvat, Rudolf: Hrvatski preporod u Dalmaciji. Zagreb, Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima, 1934., str. 70.

¹⁸ Stošić, 1931., str. 71-72.

¹⁹ Perić, Ivo: Dalmatinski sabor : 1861.-1912. (1918.) god. Zadar : Centar JAZU, 1978., str. 219., 221.

²⁰ Folium dioecesanum 9, 12 (1890), 103; Stošić 1931, str. 71; Livaković, str. 331.

²¹ Stošić, 1931. Str. 71, Stošić 1936., str. 60.

²² Narodni list, Godina XXIX, 3.12.1890., broj 94, str. 1.

²³ Narodni list, Godina XXIX, 3.12.1890., broj 94, str. 1.

podatak da: „Od 1870 do lani sjedio je u saboru dalmatinskomu, a zadnjih izbora nehtjede da ga biraju, pošto je odavna ćutio, da mu zdravlje malaksa.“²⁴

DJELA: 1.) *Običajnik Župne Cerkve ss. Križa na Vodicaš u Šibeničkoj biskupiji izvidio, odobrio i potvèrdio Presvitli i Prepoštovani Petar Dujam Maupas Šibenički Biskup*, Tiskom Demarchi-Rougier, Zadar, 1860.

2.) „*Odjek povjesti dolnje Dalmacije od Zrmanje rijeke do Cetinske s osobitim osvrtom na Skradin i Šibenik. Nin-Zadar-Biograd-Knin, Spljet, Trogir-Omiš 1102.-1420.*“ u Narodni koledar Matice dalmatinske IX/1871.g., str. 103-123

3.) „*Nacrt ćovječjeg tijela*“, u Narodnom kalendaru Matice dalmatinske 1876.g.

4.) „*Vinac pisama*“, Šibenik, 1889. (izgubljen)

LIT: Badurina, Anđelko: Vodički običajnik, u Vodički običajnik, ur. Tonćika Cukrov, Grad Vodice i Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ Šibenik, 2008., str. 11-30, str. 15.; Birin, Ante: Josip Mrkica „Uzor svećenik, znanja gojitelj, crkve i roda ljubitelj“ u: Vodički običajnik, ur. Tonćika Cukrov, Grad Vodice i Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ Šibenik, 2008., str. 93-100, str. 96.; Folium dioecesanum 9, 12 (1890), 103.; Grabovac, Julije: Narodne ćitaonice. Hrvatski narodni preporod u Dalmaciji i Istri : zbornik. Zagreb : Matica hrvatska, 1969., str. 205.; Horvat, Rudolf: Hrvatski preporod u Dalmaciji. Zagreb, Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima, 1934., str. 70.; Livaković, str. 331.; Maštrović, Vjekoslav: Jezićno pitanje u doba narodnog preporoda u Dalmaciji Hrvatski narodni preporod u Dalmaciji i Istri : zbornik. Zagreb : Matica hrvatska, 1969., str. 236.; Narodni list, Godina XXIX, 3.12.1890., broj 94, str. 1.; Perić, Ivo: Dalmatinski sabor : 1861.-1912. (1918.) god. Zadar : Centar JAZU, 1978., str. 219., 221.; Stošić, Krsto: Galerija uglednih Šibenćana. Šibenik, 1936., str. 59. ; Stošić, Krsto: Josip Mrkica, narodni preporoditelj i književnik., Hrvatska prosvjeta, 1931., str. 71; Vodički običajnik, ur. Tonćika Cukrov, Grad Vodice i Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ Šibenik, 2008.

Pripremio: Petar Bagarić

²⁴ Narodni list, Godina XXIX, 3.12.1890., broj 94, str. 1.